

ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น:
ศึกษาเฉพาะกรณีหญิงที่ฝากครรภ์ในศูนย์บริการสาธารณสุข
34 โพธิ์ศรี สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

กมลพรรณ ชีวพันธุ์ศรี พ.บ.*

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นที่มาฝากครรภ์ที่ศูนย์บริการสาธารณสุข 34 โพธิ์ศรี

วิธีดำเนินการวิจัย: รวบรวมข้อมูลจากสตรีมีครรภ์ที่มารับบริการศูนย์บริการสาธารณสุข 34 โพธิ์ศรี จำนวน 75 ราย ใช้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ทั้ง เชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย: สตรีมีครรภ์ที่มารับบริการศูนย์บริการสาธารณสุข 34 โพธิ์ศรี จำนวน 75 ราย พบปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น มีดังนี้ คือ ความรู้ ความเข้าใจเรื่องเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ ในระดับต่ำ ความประมาท สภาพแวดล้อมภายในครอบครัว ได้แก่ การได้รับการเลี้ยงดูอย่างไม่ถูกต้อง บิดามารดาไม่มีเวลาให้ บิดามารดาแยกทางกัน สภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ สภาพของชุมชน ที่อยู่อาศัย เพื่อนอันเป็นแบบอย่างไม่ดี ความเหงาและความอยากรู้อยากลอง พฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นและผู้ใกล้ชิด ได้แก่ การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกัน การเที่ยวเตร่ และการดื่มเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์

สรุป: ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ได้แก่ ความรู้ ความประมาท สภาพแวดล้อมภายในครอบครัว สภาพแวดล้อมภายนอก และเพื่อน รวมทั้งพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น

คำสำคัญ: การตั้งครรภ์, วัยรุ่น, เขตพระโขนง

* ศูนย์บริการสาธารณสุข 34 โพธิ์ศรี เลขที่ 151 ถนนสุขุมวิท 56 แขวงบางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร

Abstract

Adolescent Pregnancy Risk Factors: A case study of pregnant adolescent who applied the pregnancy checkup with public health center 34 Phosri, Department of Health, Bangkok

Kamonphan Chewaphansri MD*

* Public health center 34 Phosri*

Objective: To investigate the associated factors of adolescent pregnancy in Public Health Center 34 Phosri, Department of Health, Bangkok

Methods: Both quantitative and qualitative descriptive research methodologies: percentage, mean and the variance and standard deviation were applied in the study. Qualitative analysis was conducted through the theoretical framework.

Results: The factors affecting adolescent pregnancy: 1) Limited knowledge and understanding, including carelessness about pregnancy 2) Family: misleading upbringing and estranged relationships 3) External environment: inappropriate behavior role model from peers and community members and 4) Risky behavior: unprotected sexual intercourse and alcoholic drinking

Conclusions: Adolescents' limited knowledge and risky behavior, family and environment were risk factors for adolescent pregnancy in Public Health Center 34 Phosri, Bangkok.

Key words: pregnancy, adolescent pregnancy, risk factors

บทนำ

การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น (teenage pregnancy) หมายถึง การตั้งครรภ์ของสตรี ที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี ซึ่งองค์การอนามัยโลก ได้กำหนดว่า ควรต่ำกว่า ร้อยละ 10 เนื่องจากเป็นช่วงที่สตรียังไม่มี ความพร้อม ร่างกายยังเจริญเติบโตไม่เต็มที่ จิตใจและอารมณ์ ยังไม่มั่นคง ยังไม่จบการศึกษา ไม่มีอาชีพและรายได้เป็นของตนเอง รวมทั้งยังเสี่ยงต่อสุขภาพของมารดาและทารก เช่น ภาวะครรภ์ เป็นพิษ โรคโลหิตจางในมารดา การคลอดก่อนกำหนด ทารกน้ำหนัก ตัวน้อย การแท้ง เด็กตายคลอด การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นส่วนใหญ่ เป็นการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม และไม่พึงประสงค์ ส่งผลกระทบต่อจิตใจ

มารดา กระทบต่อการเรียน ทำให้เสียโอกาสในการศึกษาพัฒนา ตนเอง และเสียอนาคต¹

ส่วนปัจจัยของการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ นอกจากตัวเด็ก เองแล้ว ครอบครัว สังคม สิ่งแวดล้อม ที่อยู่อาศัย ก็เป็นองค์ ประกอบที่สำคัญที่ทำให้เกิดปัญหา จากผลการสำรวจข้อมูลระหว่าง ประเทศในการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พบสาเหตุดังต่อไปนี้

1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ สถานภาพความสัมพันธ์ภายใน ครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ขาดความอบอุ่นความเข้าใจซึ่งกันและกัน กฎระเบียบเข้มงวด เป็นต้น เนื่องจากครอบครัว เป็นแหล่งสำคัญในถ่ายทอดทัศนคติ ค่านิยม การสร้างบุคลิกภาพ รูปแบบของพฤติกรรมต่าง ๆ²

2) ปัจจัยเกี่ยวกับระดับการศึกษา ระดับการศึกษาต่ำ ขาดความรู้ด้านเพศศึกษาและทักษะชีวิตที่จำเป็น ประกอบกับสื่อการสอนเพศศึกษาไม่เพียงพอทำให้วัยรุ่นขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตั้งครรรภ์ รวมทั้งผลตามมาและการป้องกัน

3) ปัจจัยเกี่ยวกับผู้ปกครอง บิดามารดาที่ทำงานในเวลากลางคืน รายได้ไม่เพียงพอ หรือมีแบบอย่างที่ไม่ดีต่อพฤติกรรมของเด็ก ล้วนมีผลต่อการตั้งครรรภ์ในวัยรุ่น และช่องว่างของอายุระหว่างหญิงชาย ส่วนใหญ่วัยรุ่นที่ตั้งครรรภ์มีความสัมพันธ์กับผู้ชายที่มีอายุมากกว่า³

4) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมอื่นๆ เช่น อิทธิพลของเพื่อนที่มีแนวคิดเรื่องเพศที่ไม่เหมาะสม อิทธิพลของสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อภาพยนตร์ โทรทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ละคร ซีดี เทป หนังสือหรือเว็บไซต์อันมีเนื้อหาไม่เหมาะสม ขว้างต่างๆ ที่กระตุ้นอารมณ์ทางเพศ สภาพที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อม เช่น ใกล้สถานเริงรมย์ การเที่ยวเตร่ตามสถานบันเทิง การใช้เวลาว่างของวัยรุ่น ก่อให้เกิดผลเสียตามมาได้⁴

5) ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ ค่านิยมการมีเพศสัมพันธ์เร็ว ค่านิยมทางศาสนา การขาดที่พึ่งทางใจ ไร้เป้าหมายในชีวิต⁴

6) ปัจจัยอื่นๆ เช่น การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกัน การจัดบริการสุขภาพที่ไม่ครอบคลุมและไม่สอดคล้องกับความต้องการของวัยรุ่น งานอนามัยโรงเรียนที่ยังไม่สามารถครอบคลุม เข้าถึงตัวเด็ก และชุมชน

จากการศึกษาของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ระบุว่า การตั้งครรรภ์และคลอดบุตรในกลุ่มสตรีวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี ในปี พ.ศ. 2547 มีจำนวน 152,562 คน จากจำนวนการคลอดทั้งหมด 822,572 คน คิดเป็นอัตราร้อยละ 18.5 และในปี พ.ศ. 2552 มีจำนวน 155,978 คน จากจำนวนทั้งหมด 811,384 คน คิดเป็น ร้อยละ 19.2 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์มาตรฐานขององค์การอนามัยโลก นอกจากนี้ยังพบว่ามีการทำแท้งในกลุ่มวัยรุ่นที่ตั้งครรรภ์แบบไม่พึงประสงค์ ร้อยละ 30 ที่มารดาอายุต่ำกว่า 20 ปี และส่งผลกระทบต่อปัญหาอัตราทารกแรกเกิดมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ 2,500 กรัม ที่พบมากถึง ร้อยละ 8.7 ซึ่งมากกว่ามาตรฐานที่องค์การอนามัยโลกกำหนดไว้จะต้องไม่เกินร้อยละ 7⁵

สำหรับศูนย์บริการสาธารณสุข 34 โพธิ์ศรี มีอัตราการคลอดบุตรในสตรีวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี ในปี พ.ศ. 2552 คิดเป็นร้อยละ 19.4 จากสตรีมีครรภ์ทั้งหมด 186 คน การจัดทำโครงการศึกษาขึ้นนี้ จึงมีเป้าหมายเพื่อหาเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดการตั้งครรรภ์ในวัยรุ่น ความรู้ความเข้าใจ ทักษะการคิดเห็นต่อการตั้งครรรภ์และการมีบุตรในวัยรุ่น เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญต่อการวางแผนการ

ให้ความรู้ การวางแผนครอบครัวและการป้องกัน และดูแลสุขภาพในเชิงรุกต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มเป้าหมาย และ การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มของหญิงวัยรุ่นที่มาฝากครรภ์กับศูนย์สาธารณสุข 34 โพธิ์ศรี เมื่อ ปี พ.ศ. 2552 ถึง เดือนเมษายน พ.ศ. 2554 จำนวนทั้งสิ้น 103 คนโดยจำแนกเป็น

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็น สตรีที่มีอายุตั้งแต่ 19 ปีลงมา ที่มาฝากครรภ์ที่ศูนย์บริการสาธารณสุข 34 โพธิ์ศรี มีคุณสมบัติเข้าเกณฑ์การคัดเลือกของการศึกษา จำนวน 75 คน โดยการตรวจสอบแฟ้มประวัติในปีงบประมาณ พ.ศ. 2552-2553 ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2553-30 เมษายน พ.ศ. 2554 เพื่อติดต่อเชิญเข้าร่วมการวิจัยโดยโทรศัพท์สอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมโครงการ

เกณฑ์การคัดเลือก

สตรีที่ตั้งครรรภ์ที่มีอายุตั้งแต่ 19 ปี ลงมาที่มาฝากครรภ์ที่ศูนย์บริการสาธารณสุข 34 โพธิ์ศรี และกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบที่มีที่พำนักอาศัยอยู่ ที่ชุมชนเขตพระโขนง และยินดีเข้าร่วมการวิจัยและลงนามในใบแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นการกำหนดหัวข้อในแบบสอบถาม (questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานทั่วไป แบบสอบถามความคิดเห็นด้านสภาพแวดล้อมทั่วไป และหัวข้อคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

หลังจากได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการวิจัยในคนของ กทม. โดยการให้ผู้ช่วยเก็บข้อมูลเข้าไปดำเนินการตามพื้นที่ เป้าหมายพร้อมกัน โดยใช้เครื่องมือที่กำหนด และ การวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS ในการประมวลผลข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนา เชื่อมโยงกับแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย และข้อมูลสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

ผลการวิจัย

แบ่งเป็น 2 ส่วน คือผลการศึกษาเชิงปริมาณและผลการ
ศึกษาเชิงคุณภาพ

1. ผลการศึกษาเชิงปริมาณ

ในการศึกษาเชิงปริมาณผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากสตรีมีครรภ์
ที่มารับบริการศูนย์บริการสาธารณสุข 34 โพธิ์ศรี จำนวนทั้งสิ้น 75
คน ซึ่งนำเสนอผล โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้
ตอบแบบสอบถาม และสภาพแวดล้อมทั่วไปของมารดา

ตารางที่ 1 ภูมิหลังของหญิงที่ฝากครรภ์ในศูนย์บริการสาธารณสุข 34 โพธิ์ศรี มีรายละเอียดดังนี้

ข้อมูลภูมิหลัง	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
ไม่ได้ระบุ	2	2.7
19 ปี (เกิด พ.ศ. 2535)	18	24.0
18 ปี (เกิด พ.ศ. 2536)	17	22.7
17 ปี (เกิด พ.ศ. 2537)	17	22.7
16 ปี (เกิด พ.ศ. 2538)	12	16.0
15 ปี (เกิด พ.ศ. 2539)	8	10.0
14 ปี (เกิด พ.ศ. 2540)	1	1.3
การศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษา	16	21.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	39	52.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย	11	14.7
ระดับ ปวช.	9	12.0
อาชีพ		
ไม่ได้ทำงาน/แม่บ้าน	39	52.0
รับจ้างทั่วไป	6	8.0
พนักงานบริษัท	13	17.3
ค้าขาย	7	9.3
อิสระ	2	2.7
อื่น ๆ ได้แก่ นักเรียน ธุรกิจส่วนตัว	8	10.7
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 500 บาท	5	6.7
ระหว่าง 501-2,000 บาท	7	9.3
ระหว่าง 2,001-5,000 บาท	5	6.7
ระหว่าง 5,001-10,000 บาท	22	29.3
ระหว่าง 10,001-20,000 บาท	1	1.3
ไม่มีรายได้	35	46.7
รวม	75	100.0

กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 39 ราย (ร้อยละ 52.0) ไม่ได้ทำงานหรือเป็นแม่บ้าน (ร้อยละ 52.0) และไม่มีรายได้ (ร้อยละ 46.7) กลุ่มตัวอย่างจำนวน 36 รายสมรสแต่ไม่ได้จดทะเบียน รองลงมาไม่ได้สมรสแต่ใช้ชีวิตคู่ด้วยกันจำนวน 27 ราย

อายุของสามี อายุ เกิน 15 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปี จำนวน 7 คน อายุ เกิน 18 ปี แต่ไม่เกิน 21 ปี จำนวน 16 คน เกิน 21 ปี แต่ไม่เกิน 25 ปี จำนวน 30 คน อายุเกิน 25 ปี แต่ไม่เกิน 35 ปี จำนวน 18 คน อายุเกิน 35 ปี จำนวน 2 คน

สภาพแวดล้อมทั่วไปของมารดา

1. สภาพที่พักอาศัยปัจจุบัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งหนึ่งมีที่พักอาศัยเป็นชุมชนแออัด รองลงมาเป็นบ้านเช่า

2. บุคคลที่พักอาศัยอยู่ด้วย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่พักอาศัยอยู่กับครอบครัวของตนเอง

3. ถิ่นกำเนิดหรือภูมิลำเนาเดิม พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งหนึ่งมีถิ่นกำเนิดหรือภูมิลำเนาเดิมอยู่ในชุมชนที่อาศัยปัจจุบัน รองลงมาเป็นต่างจังหวัด

4. ความสัมพันธ์ในครอบครัวของมารดา

4.1. ผู้เลี้ยงดูหรือผู้ปกครอง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งตั้งแต่เด็กถูกเลี้ยงดูโดยบิดาและมารดา รองลงมาถูกเลี้ยงดูโดยมารดาเพียงลำพัง

4.2. การศึกษาของผู้เลี้ยงดูหรือผู้ปกครอง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งมีผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น รองลงมาประถมศึกษาตอนปลาย และมีมัธยมศึกษาตอนต้น

4.3. ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง กลุ่มตัวอย่างหนึ่งในสามมีความสัมพันธ์และผูกพันกับผู้ปกครองที่เลี้ยงดูตั้งแต่เด็กในระดับดีและดีมาก รองลงมาค่อนข้างดี

4.4. ประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัว พบว่า กลุ่มตัวอย่างกว่าสองในสามไม่มีประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัว (เช่น บิดามารดาทะเลาะหรือทำร้ายร่างกายกันเป็นประจำ)

5. ความรู้ความเข้าใจเรื่องเพศศึกษาของมารดา

5.1. กลุ่มตัวอย่างส่วนมากกว่าการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกันทำให้เกิดการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

5.2. กลุ่มตัวอย่างส่วนมากทราบวิธีการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัยโดยวิธี ใส่ถุงยาง นับวันปลอดภัย กินยาคุมใส่ห่วง ฉีดยาคุม กินยาหลังมีเพศสัมพันธ์

5.3. กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่งเคยใช้วิธีการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย เช่น ใส่ถุงยางอนามัย นับวัน รับประทาน

ยาคุม ใส่ห่วงคุมกำเนิด ฉีดยาคุม รับประทานยาหลังมีเพศสัมพันธ์ โดยส่วนใหญ่ใช้ยาคุมกำเนิด

6. ผลกระทบของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นต่อการตั้งครรภ์ กลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งหนึ่งไม่ทราบผลกระทบของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เช่น ครรภ์เป็นพิษ ทารกน้ำหนักตัวน้อย การตายคลอด การคลอดก่อนกำหนด

7. ระดับความรู้ของหญิงที่ฝากครรภ์ โดยภาพรวมมีระดับความรู้ในระดับต่ำโดยมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และอันตรายจากการทำแท้งสูงที่สุด ส่วนทักษะการเลี้ยงดูบุตร ทักษะในการปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ คลอดก่อนกำหนด เกิดผลแทรกซ้อนจากการตั้งครรภ์ เช่น ครรภ์เป็นพิษ อยู่ในระดับต่ำ

2. ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ (การสัมภาษณ์เชิงลึก) ข้อมูลทั่วไป

มีความหลากหลายในแง่ของอายุ การศึกษาสูงสุด พบว่า เกือบครึ่งจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รองลงมาจบการศึกษาระดับประถมศึกษา

หญิงวัยรุ่นที่ฝากครรภ์ในศูนย์บริการสาธารณสุข 34 โพธิ์ศรี กว่าครึ่ง (ร้อยละ 54.6) ไม่ได้สมรส หรือจดทะเบียนสมรส นอกจากนี้ในด้านอาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงาน (กำลังศึกษาอยู่ เป็นแม่บ้าน เลี้ยงดูบุตร) มีเพียงบางส่วนที่ทำงานบริษัท นอกนั้นก็ทำงานเล็กน้อย เช่น ขายกาแฟ ขายพวงมาลัย และรับจ้างทั่วไป

ภูมิหลังความเป็นมา

ในด้านภูมิหลังความเป็นมาของหญิงวัยรุ่นที่ฝากครรภ์ในศูนย์บริการสาธารณสุข 34 โพธิ์ศรี พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว เกือบครึ่งมีฐานะยากจนและพอมีพอกิน

การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว พบว่า ส่วนใหญ่ครอบครัวให้ความรักและความอบอุ่น มีเพียงบางส่วนที่อยู่กับญาติ หรืออยู่กับมารดาหรือบิดาเพียงลำพัง จะขาดความอบอุ่นเพราะบิดามารดาแยกทางกัน หรือได้รับการเลี้ยงดูโดยปล่อยอิสระหรือบิดามารดาไม่มีเวลาให้

การเรียนรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาและครอบครัว พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการเรียนรู้ที่ดี มีเพียงเล็กน้อยที่รับจากการศึกษาในโรงเรียน และบิดามารดาเป็นผู้อบรมสั่งสอน

สภาพชุมชนในวัยเด็ก พบว่า มีความหลากหลายโดยเป็นชุมชนแออัดที่มีการมั่วสุมกันของวัยรุ่น เป็นชุมชนชนบทต่างจังหวัด ชุมชนเมือง และชุมชนเคหะ

ปัจจัยแวดล้อมที่นำไปสู่การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

ส่วนใหญ่ก็มีความรู้ความเข้าใจในการคบเพื่อนต่างเพศ มีเพียงบางส่วนที่ไม่มีความรู้เลย และคบหากันโดยไม่มีการป้องกัน และรู้เท่าไม่ถึงการณ์ สำหรับความพร้อมด้านการมีครอบครัว พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพร้อมและไม่มีความพร้อมใกล้เคียงกัน ผู้ที่ไม่มีความพร้อมเนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น ยังอยู่ในวัยเรียนทางบ้านมีปัญหาการเงิน ตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีโอกาสสูงในการมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อน เนื่องจากความอยากรู้อยากลอง ความเหงา ผู้ปกครองไม่มีเวลาให้ การเที่ยวเตร่และความใจอ่อน

อิทธิพลของเพื่อน พบว่า เพื่อนมีอิทธิพลสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเป็นแบบอย่าง เช่น ต้องการมีลูกอย่างที่คุณมี หรือบางครั้งก็เกิดจากการชักชวนของเพื่อน

สภาพการใช้ชีวิต

สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส พบว่า ส่วนใหญ่มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน มีความอบอุ่น มีเพียงบางส่วนที่มีสัมพันธภาพที่ไม่ดี นอกจากนี้ก็ไม่ได้อยู่กับสามี สามีอยู่ในเรือนจำ แยกกันอยู่หรือแยกทางกันแล้ว

ปัจจัยส่งผลต่อการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร

สาเหตุจากการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย เป็นปัจจัยเสี่ยงอันดับหนึ่ง ที่ส่งผลต่อการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรและไม่มีความพร้อม จึงนำไปสู่การทำแท้งที่ไม่ปลอดภัยและการทอดทิ้งเด็ก รวมทั้งโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ต่าง ๆ ในวัยรุ่น สำหรับปัญหาทางสังคม พบว่าหญิงที่มาฝากครรภ์มีระดับการศึกษาน้อย ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และอาจส่งผลต่อการประกอบอาชีพในอนาคต

หญิงที่มาฝากครรภ์ ที่ศูนย์บริการสาธารณสุข 34 โพธิ์ศรีส่วนใหญ่ อยู่กับบิดามารดา ซึ่งจะช่วยเหลือดูแลบุตรที่คลอดมา จึงมีความพร้อมในการเลี้ยงดูบุตร และได้รับความอบอุ่นเป็นอย่างดี ซึ่งจะแตกต่างจากหญิงวัยรุ่นบางคนที่อยู่กับญาติ อยู่กับมารดาหรือบิดาเพียงลำพัง อาจขาดความอบอุ่นเพราะบิดามารดาแยกทางกัน หรือได้รับการเลี้ยงดูโดยป้าหรืออัยยิกาหรือบิดามารดาไม่มีเวลาให้ ทำให้ได้รับการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม คือปล่อยปละละเลย หรือบังคับเข้มงวดเกินไป

ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาน้อย ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว มีฐานะยากจน และอยู่ในชุมชนแออัด มีการมั่วสุมกันของวัยรุ่น เป็นชุมชนชนบทต่างจังหวัด เป็นชุมชนเมือง และชุมชนเคหะสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวัทนา

อารีพรรค^๖ ซึ่งพบว่ามีความสัมพันธ์กับการแต่งงานเร็วของหญิงวัยรุ่น เช่นเดียวกับงานวิจัยของ วัฒนา สาระขวัญ^๗

ความรู้ความเข้าใจในการป้องกันการตั้งครรภ์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ พบว่าสตรีมีครรภ์วัยรุ่นส่วนใหญ่ทราบวิธีการป้องกันอย่างถูกวิธี โดยการรับประทานยาคุม ใช้ถุงยางอนามัย แต่สตรีมีครรภ์ในวัยรุ่น ร้อยละ 45 ไม่ทราบผลกระทบต่อการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ซึ่งสอดคล้องกับ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข เรื่อง มารดาวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ มีอัตราการแท้งจำนวนเพิ่มสูงขึ้น

หญิงวัยรุ่นที่มาฝากครรภ์ ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในการคบเพื่อนต่างเพศ มีเพียงส่วนน้อยที่ไม่มีความรู้เลยและคบหากันโดยไม่มีการป้องกันและรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ความพร้อมด้านการมีครอบครัว พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพร้อมและไม่มีความพร้อมใกล้เคียงกัน เนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น ยังอยู่ในวัยเรียน ปัญหาทางการเงินของครอบครัว ตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีโอกาสสูงในการมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อน เนื่องจากความอยากรู้อยากลอง ความเหงา ผู้ปกครองไม่มีเวลาให้ สำหรับกลุ่มเพื่อนก็มีอิทธิพลพอสมควรในด้านการเป็นแบบอย่าง ซึ่งอาจชักนำไปสู่การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นได้

ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พบว่า มีปัจจัยดังนี้คือ

- 1) ความรู้ความเข้าใจเรื่องผลกระทบและอันตรายจากการตั้งครรภ์ วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์จะมีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย และมีความประมาทประเภอบกับการรู้เท่าไม่ถึงการณ์
- 2) สภาพแวดล้อมภายในครอบครัว การได้รับการเลี้ยงดูอย่างไม่ถูกต้อง โดยผู้ปกครองไม่มีเวลาให้ บิดามารดาแยกทางกัน ขาดความรู้ในการดูแลบุตร เป็นต้น
- 3) สภาพแวดล้อมภายนอก สภาพของชุมชนที่อยู่อาศัย และกลุ่มเพื่อนซึ่งเป็นแบบอย่างที่ไม่ดี และชักชวนไปในทางซึ่งไม่ถูกต้อง
- 4) พฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นและผู้ใกล้ชิด เช่น การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกัน การเที่ยวเตร่ และการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรให้การศึกษาเรื่องเพศศึกษาและการตั้งครรภ์แก่เยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนวิชาเพศศึกษาในโรงเรียน และให้ความรู้ผู้ปกครองในชุมชน เพื่อให้เยาวชนสามารถป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้
2. ควรมีการส่งเสริมสายสัมพันธ์ในครอบครัว
3. ควรมีการกวาดขันร้านค้าในการจำหน่ายสุรา บุหรี่ แก่เด็กและเยาวชน

4. ควรให้การศึกษาแก่มารดาวัยรุ่นในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเรื่องการวางแผนครอบครัว การใช้ชีวิตคู่ และการเลี้ยงดูบุตร เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgements)

ขอขอบคุณ ดร.รัตนา บรรณารธรรม ซึ่งได้แนะนำ ให้ข้อคิดเห็น และนางสาววรรณฤดี วงษ์ผึ้ง ที่ช่วยประสานงาน และทำให้งานวิจัยสมบูรณ์ คณะกรรมการพิจารณาและควบคุมการวิจัยในคนของกรุงเทพมหานคร ที่อนุมัติโครงการวิจัย และดร.อนันต์ธนินทร์ นามเมือง ที่เป็นพี่ปรึกษางานวิจัย และให้ข้อเสนอแนะ

เอกสารอ้างอิง

1. Ariyachaiphanit A, Bunyaratapan P, Srianucha T, Pukdeewanit J, Khongmalai A, Chaikittiphon C, et al. Problem of teenage pregnancy. Bangkok: The Secretariat of the Senate Committee 3; 2010. p.4–14.
2. Srisangchai S. Causes and factors of unwanted teenage pregnancy cases; Emergency shelter and adolescent clinics. Bangkok: Ramathibodi Hospital; 2009.
3. Noowong P. Problem of teenage pregnancy. Unwanted pregnancy. Phitsanulok: Health Center 9; 2009.
4. Ministry of Public Health. Rose gold mother's childhood. Bangkok: Ministry of Public Health; 2009.
5. Praseatvit J. Statistics teenage pregnancy: Bangkok: Mahidol University; 2008.
6. Aripuk S. Mental disorders. Bangkok: Primluk; 1981 604 p.
7. Sarakran W. The factors affecting the sexual behavior of female high school students in schools under the Department of Education in Urban and Rural Ayutthaya. Bangkok: Kasetsart University; 2002.